

verhaal 78

In het verleden ligt het heden, in het nu wat worden zal.

Als je al wat ouder bent, en je wilt wat doorgeven van het verleden, dan heb je het voordeel dat je wat verder van het heden afstaat, de wijze waarop je ouders en grootouders die je gekend hebt geleefd hebben, overspant een eeuw of nog langer.

Onze familie woonde en woont nog zo'n kleine vier kilometer van de bebouwde kom van het dorp Gaastmeer, op een schiereiland van ruim 200 ha richting Workum.

Je had, voordat er een weg kwam, vier kerkbootjes. Twee hervormde en twee gereformeerde en die voeren zondags vaak twee maal drie kwartier over het water naar twee verschillende kerken.

Het waren kajuitbootjes voor ongeveer zes personen; wij zeggen nu wel kerkboten, maar we gebruikten ze natuurlijk overal voor: met de praam koeien weg brengen, materialen ophalen, naar de fanfare 's avonds. Die boten waren voor ons een hele vooruitgang, niet meer drie kilometer door het land sjouwen, wat ook wel weer wat avontuurlijks had. Zo hebben we een paar keer in de winter met ongeveer twaalf mensen een toneelstuk opgevoerd, na een concert. Een toneelstuk in drie bedrijven, en alleen met mensen uit de polder.

De kerk was een belangrijke factor in ons doen en beleven.

Wat ik mij nog herinner was, op een paasmaandag na een kerkbezoek, met een paar stelletjes met een huurauto naar de bloembollenvelden. De auto stond klaar en door de radio klonk de marinierskapel met marsmuziek. Omdat ik bij de fanfare speelde en veel van muziek hield, was dit een feestelijk begin van de tocht.

Mijn grootouders zijn hier begonnen met zes koeien en een paar ha land. Ze kwamen uit het dorp Oudega, waar mijn grootvader twee koeien had en mijn grootmoeder met de petroleumkar door het dorp ging. Het was dus voor hen een hele vooruitgang toen ze hier in de polder kwamen wonen.

Van twee naar zes koeien met de gedachte nog meer te groeien, als er misschien nog eens wat land vrij kwam.

Toen ze net 25 jaar getrouwd waren, overleed een van hun twee zonen in militaire dienst aan tuberculose. Voor hen een hele slag. Er stond niet voor niets in hun advertentie: Wegens omstandigheden geen bezoek.

Als jongen op de lagere school heb ik een brief gelezen van hun zoon, een brief aan zijn ouders die mij altijd is bijgebleven en blijkbaar heel erg geraakt heeft. Zijn bijzondere vertrouwen in God. Mijn grootouders hebben heel wat jaren in Workum gewoond en omdat wij in Workum naar school gingen, bleven wij daar altijd eten. Ik ben een keer door een oudere jongen in elkaar geslagen, omdat ik vergeten was lisdodden (in het fries 'tuorrebuten') voor hem mee te nemen voor een paar centen. Toen is mijn grootmoeder er naar toe gegaan en werd hij niet gespaard.

In mijn schooltijd bleef ik daar 's nachts ook wel slapen en nam mijn grootmoeder mij wel eens mee naar de kerk. Een dienst weet ik mij nog te herinneren. De titel van de preek was: Hij, Gij en ik.

Predikant was Sibe van Aangium, schrijver van jongensboeken, zoals de 'Smokkelaars van de schans', die wij graag lasen.

Ik heb het op internet op gezocht, want ik twijfelde aan het waarheidsgehalte van mijn geheugen, maar hij was inderdaad predikant. In werkelijkheid heette hij Hendrik Steen. Hij was emotioneel als hij preekte, het zal wel in het laatst van zijn loopbaan zijn geweest toen hij in Workum voorging. Oudere mensen worden soms wat sneller emotioneel.

Heeft U dat ook wel eens, dat bepaalde woorden uitgesproken in het Fries, je meer zeggen dan in het Nederlands?

Wij hadden in Gaastmeer twee kerken de Hervormde en de Gereformeerde. In de loop van de tijd hebben wij ze de naam Hervormd (Pieltsjerke) en Gereformeerd (Poeltsjerke) gegeven. Zeg je dat in de Nederlandse vertaling, dan hoort dat koud en afstandelijk. De klank "Tsj" geeft er wat mystieks aan, zoals tsjuster en tsjoed.

Toen mijn vader in de kerkenraad zat heeft hij enkele spannende momenten mee gemaakt.

Zo ging hij op een stormachtige avond met de boot naar Gaastmeer. Door slecht zicht voer hij op de terugweg met volle vaart in de rietkraag. Achter die rietkraag lag een apart stuk nat land, los van de grote polder. Mijn vader had de kracht niet de boot weer los te krijgen en kon ook niet lopende naar huis. Die nacht hebben mijn zwager Jan en ik met hun boot net zo lang gezocht tot wij hem vonden. Je kon niet even bellen, en moest maar aannemen dat er iets niet klopte. Hij was wel verkleumd maar heeft er niks aan over gehouden. Ook de notulenboeken zijn een keer in de sloot beland, toen hij met de fiets over de plank de sloot in fietste. Wij hadden in de polder bij de hekken een plank met leuning, waar je zo over kon fietsen.

Mijn ouders hadden een sterke band met predikant Andries Ferwerda. Hij had een beroep gekregen in de gereformeerde Kerk van Gaastmeer. Hij kwam hier als jonge predikant. Hij moest woonruimte hebben, en kwam toen eerst in het dorps huis te wonen, wat nu de winkel is en in die tijd een woonhuis. Ik moest van mijn ouders op de fiets door het land een petroleumtoestel naar Ferwerda brengen en kwam onderweg een gemeentelid tegen." Ek al ûnderweis foar de dumny?" was zijn commentaar. Ik vond het maar niks en schaamde mij.

Deze predikant was een bewonderaar van de schrijver Godfried Bomans. Hij wilde dat hij een keer naar Gaastmeer kwam, maar dat moest honderd gulden kosten en dat vond de kerkenraad te duur. Zijn vriendschap met hem (Godfried Bomans) kreeg een deuk. Dat zo'n bekende man daar zo veel geld voor vroeg!

Wij gingen graag naar hem op catechisatie, want dan vertelde hij aan het eind van de les ons wel eens een verhaal. Hij kon dat spannend doen. Een keer eindigde het verhaal met de uitroep: "Do hast myn mûtse!" en dan lachte hij de spanning weg. Hij genoot er zelf van.

Mijn zus herinnerde zich een keer dat op een zondag de dominee en zijn vrouw met mijn ouders mee naar ons huis gingen en bij ons aten. Moet je je voorstellen... Kop koffie, eten, en dan weer naar de kerk... Ze kwamen dan ook een klein kwartier te laat. En de gemeente maar wachten.

Ons Friese platteland heeft mooie dorpen met mooie kerken, daar moeten we zuinig op zijn!

In Juni 2019 is er een fotoboek uitgegeven van de kerk van Gaastmeer, waarin de klok, gegoten in 1519, de gerestaureerde Bijbel(een Bieskensbijbel) van 355 jaar oud en de preekstoel ruim 400 jaar oud zijn beschreven.

De stichting Âlde Fryske Tsjerken probeert die kerken in stand te houden.

Die kerken trekken mensen met huwelijksdiensten, rouwdiensten en zondagse erediensten.

Die kerken, met mensen in hun midden, bieden hoop en toekomst voor ons en onze kinderen.

Gerrit Renema